

חמושים שנה בארץ

עליתי ארצה בשנת 1913. 50 שנות חיים בארץ — זהו הפרק העיקרי והחשוב בחיי. תחנות רבות עברתי ב־50 שנה אלו. אציין רק אחדות מהן, וביחוד — דרכה של החברה לחקלאות בתקופת העלייה השנייה.

הגעתי לאיזור יהודה, למושבה הנידחת — באר־יעקב, במגמה לקבל הכשרה חקלאית ולרכוש במקצת את השפה העברית. משאת נפשי היתה להגיע לגליל, ארץ חלומותי עוד בגולה. ידעתי, ששם פועלים עברים חורשים, זורעים ומוציאים לחם מן האדמה — לזאת שאפתי גם אני. בבאר־יעקב עבדו באותה התקופה חברותי מחו"ל ר ב ק ה ו ש ר ה י צ ק ר ו י ע ל ג ו ר ד ו ן ז"ל. את ההכשרה קיבלתי במשקה של בת־עירי, אחותו הבכירה של יגורי. הענף העיקרי במושבה זו היה מטע השקדים — כרמי בעל. העיבוד העיקרי היה לפי שיטות דאז: עידור קייצי למען שמור על רטיבות הקרקע ופתיחת גומות בסתיו לקליטת מי הגשמים, כך שרוב הזמן עבדנו במעדר.

לכמה מן המשקים במושבה היו גם גינות־בית לשם הספקה עצמית. הצטיין גן־הירק של המשק, בו אני עבדתי. בעל המשק אהב מאוד את עבודת הגננות. מעניין לספר כעת, איך פתחנו אז גומות לכל שתיל ושתיל של עגבניות וחצילים וזיבלנו לחוד כל גומה וגומה. ליתר בטחון ערבבנו את הזבל בידיים. למען חמם ליבנו לעבודה זו. סופר שד"ר רופין ז"ל, מנהל

המשרד הארצישראלי אז, היה אומר: "ריח הזבל לחקלאי צריך להיות הנעים ביותר". כך רכשתי במושבה זו את הכשרתי הראשונה בחקלאות.

לאחר שנת עבודה בבאר־יעקב עלינו הגלילה ברגל — אני, האחיות יצקר ועוד כמה פועלים שנילוו אלינו. בדרך התעכבנו בזכרון־יעקב לכמה שבועות, בעבודת הבציר. את חיינו סידרנו בתנאי קומונה. לאחר מכן שוב יצאנו לדרך והגענו לכנרת. שם התפורנו. אני נשארתי בחוות עבודה "ביתניה" ע"י כנרת. כעבור כמה שבועות עברתי לכנרת, בה הצטרפתי לקבוצת פועלים, חברי פועלי־ציון שנקראה "קבוצת תמרי" (יצחק תמרי היה מרכז הקבוצה).

בשנת 1915 עלינו לגליל העליון למען כיבוש עבודה עברית והתיישבות קיבוצית. קיבלנו עבודה בעזרת פקיד יק"א קלורסקי ז"ל בנג'מת־אל־סובה (כיום אילת־השחר). רחל ינאית מזכירה בספרה "אנו עולים" את קבוצתנו. העליה הזאת — היתה צעד נועז בימים ההם. קיבלנו את העבודה בתנאים של פועלים ערבים, כחרתים בתנאי "החומש" (חמישית היבול). את שכר העבודה קיבלנו בתבואה וקצת בכסף. גרנו בחושות ועבדנו קשה. הכלכלה היתה גרועה והתוצאות לא איחרו לבוא. חלינו בהרבה מחלות ובראש וראשונה בקדחת. בסוף שנת העבודה היינו תשושי כוח ואכולי קדחת. כדי להתאושש נאלצנו לעזוב את המקום.

בשנת 1918 עלתה קבוצתנו למחניים. אחרי זה קיבלה קב' אילת השחר מיק"א את אדמת נג'מת־אל־סובה. היה זה הגמול הגדול לסבלנו. ראינו שלא לחינם היו הסבל והמאמץ. בשנת 1917, כאשר ירדנו לגליל התחתון היה חוסר עבודה לפועלות. הענף העיקרי בקבוצות היתה אז הפלחה. רוב החברים טענו, שענפים חקלאיים, אשר החברות יכולות לעבוד בהם, גורמים הפסדים, בלשון התקופה "דפיציטים". לפיכך, אמרו, יש מקום לחברות רק בעבודת השירותים.

אנחנו, החברות, התקוממנו נגד דעה זאת. ידענו, כי הארץ תהיה לנו רק אם נעבדה בעצמנו. ידענו גם ערך ההספקה העצמית בירקות, ואי־תלות באחרים. לכן רצינו, אנו החברות, להשתתף בפועל בכל המתרחש בארץ ולקחנו את גורלנו בידינו. התאספנו 20 חברות, ייסדנו קבוצת פועלות, שתעבוד על אחריותה בלבד. בראש הקבוצה היתה יעל גורדון ז"ל.

קבוצתנו נקראה "קבוצת העשרים" כי מנתה 20 חברות. קיבלנו מקבוצת כנרת אדמה לשנה אחת וגידלנו בה גן־ירק. עבדנו גם כשכירות בגן־ירק של ביה"ס של חנה מיזל. עבדנו בייבוש ביצות בכנרת ובמטבח הפועלים, שהוקם שם עבור הפועלים. לנו היה מטבח עצמי. בחצר קב' כנרת קיבלנו חדר גדול והוא שימש לנו מגורים וחדר אוכל כאחד. חיינו בתנאים קשים, אך הוכחנו לכל הציבור שגם חברות יכולות לסיים שנת עבודה בייצור חקלאי ללא הפסדים.

בשנה שלאחר מכן עברה הקבוצה למרחביה. אני נפרדתי מהן ועליתי לגליל העליון, למחניים. לא במעט שימשה קבוצה זאת דוגמא לרעיון משקי הפועלות, שפתחו שעריהם למאות חברות ואיפשרו להן עבודה חקלאית בענפים, אשר קיימים עד היום בהתיישבות העובדת.

רבות הן עוד תחנות־החיים שעברתי בארץ, לאחר עבודתי במחניים. קצר המצע מלפרוש כעת את כל הפרשיות מאז ועד עתה.

ר ח ל ת מ ר י

(מתוך ספר יגור)